

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Φώκια Monachus Monachus

Η φώκια είναι δεινή κολυμβήτρια. Χάρη στο υδροδυναμικό σχήμα του σώματός της και τη φυσιολογία της, η μεσογειακή φώκια μπορεί να καταδυθεί σε μεγάλα βάθη και να παραμείνει κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας για αρκετή ώρα. Μπορεί να μειώσει τις ανάγκες της σε οξυγόνο, ώστε ακόμα και να κοιμηθεί μέσα στο νερό. Όταν χρειαστεί να αναπνεύσει, αναδύεται ενστικτωδώς, χωρίς να διακόψει τον ύπνο της. Αν και περνά μεγάλο μέρος της ζωής της στο νερό, η φώκια βγαίνει συχνά στην ξηρά, για να ξεκουραστεί και να γεννήσει. Παλαιότερα ζούσαν σε κοπάδια και μπορούσε κανείς να βλέπει συχνά φώκιες που έβγαιναν στις ανοικτές παραλίες. Σήμερα όμως τα ζώα καταφεύγουν σε απόμερες σπηλιές, βραχώδεις ακτές και ακατοίκητες βραχονησίδες, μακριά από την ενοχλητική ανθρώπινη παρουσία.

Μέχρι τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο οι άνθρωποι κυνηγούσαν τη μεσογειακή φώκια για το δέρμα της, με το οποίο έφτιαχναν παπούτσια και ζώνες, και το λίπος της, από το οποίο έφτιαχναν σαρματσέτα και σαπούνι. Στις μέρες μας το κυνήγι της για εμπορικούς σκοπούς έχει σταματήσει, αλλά η μεσογειακή φώκια απειλείται περισσότερο παρά ποτέ. Κυριότερη αιτία είναι η καταστροφή των βιότοπων του ζώου, καθώς και η εκ προθέσεως θανάτωσή του.

Η υπεραλίευση και η παράνομη αλιεία (π.χ. με χρήση δυναμίτη) έχουν οδηγήσει σε σημαντική μείωση των ιχθυοποθεμάτων. Οι φώκιες, ανήμπορες πλέον να εξασφαλίσουν αρκετή τροφή από το φυσικό τους στοιχείο, στρέφονται ολοένα και συχνότερα στα δίχτυα των ψαράδων, αφαιρώντας την «ψαριά» και προξενώντας ζημιές στα αλιευτικά εργαλεία. Οι αλιείς, οργισμένοι, φτάνουν σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμα και στη θανάτωσή τους.

Από το βιβλίο «Νεοελληνική Γλώσσα Α' Γυμνασίου, Τετράδιο Εργασιών, εκδ. Ο.Ε.Δ.Β., Ενότητα 3, σ. 27, «Φώκια Monachus Monachus»

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας δίπλα σε κάθε περίοδο λόγου τη λέξη «**Σωστό**» ή «**Λάθος**».

α) Η φώκια μπορεί να εισπνέει οξυγόνο, ενώ κοιμάται μέσα στο νερό.

β) Στις μέρες μας οι φώκιες είναι εξοικειωμένες με την ανθρώπινη παρουσία σε ανοικτές παραλίες.

γ) Στην εποχή μας οι φώκιες δεν κινδυνεύουν για εμπορικούς λόγους.

δ) Σήμερα οι φώκιες απειλούνται από «υποσιτισμό».

ε) Οι ψαράδες ευθύνονται για υπεραλίευση και παράνομη αλιεία (π.χ. με χρήση δυναμίτη) της φώκιας.

(10 μονάδες)

2. Για ποιους λόγους οι ψαράδες κυνηγούσαν τις φώκιες παλιότερα και για ποιους λόγους το είδος τους απειλείται στις μέρες μας;
(6 μονάδες)
3. Να γράψετε από έναν πλαγιότιτλο στις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου.
(4 μονάδες)
4. Να βρείτε τα δομικά μέρη της πρώτης παραγράφου: θεματική περίοδο, λεπτομέρειες - σχόλια, πρόταση κατακλείδα (αν υπάρχει).
(6 μονάδες)
5. Να δηλώσετε τη χρονική βαθμίδα, το ποιόν της ενέργειας, τη διάθεση, τη φωνή, τη συζυγία και την τάξη στην οποία ανήκουν τα υπογραμμισμένα ρήματα των παρακάτω προτάσεων:
- «...η μεσογειακή φώκια μπορεί να καταδυθεί σε μεγάλα βάθη...»
  - «Στις μέρες μας το κυνήγι της για εμπορικούς σκοπούς έχει σταματήσει ...»
- (6 μονάδες)
6. Να σημειώσετε τη συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου: τον ύπνο, κανείς, αιτία, των βιότοπων.
(4 μονάδες)
7. Να σχηματίσετε τις ζητούμενες πτώσεις για τις παρακάτω συνεκφορές:
- **υδροδυναμικό σχήμα:** (γενική πληθυντικού)
  - **μεγάλα βάθη:** (γενική ενικού)
  - **κυριότερη αιτία:** (γενική πληθυντικού)
- (6 μονάδες)
8. **επιφάνεια, οργισμένοι:** Να διακρίνετε τα συστατικά των λέξεων (πρόθημα, θέμα, επίθημα, παραγωγική κατάληξη).
(6 μονάδες)
9. Τι σημαίνει η λέξη **υπεραλίευση**; Να σχηματίσετε δύο σύνθετες λέξεις από το πρώτο συνθετικό και δύο παράγωγες λέξεις από το δεύτερο συνθετικό της λέξης.
(12 μονάδες)

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Στο πλαίσιο της διαφώτισης των συμμαθητών σας για το πρόβλημα της ρύπανσης και των σκουπιδιών στην πόλη σας, να γράψετε ένα άρθρο που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σας. Αφού περιγράψετε την κατάσταση, να προτείνετε τρόπους με τους οποίους μπορεί να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα.

Το κείμενό σας να μην ξεπερνά τις 350 λέξεις.

(40 μονάδες)